

Załącznik do
Uchwały Nr
Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle
z dnia

Gminny Program
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych i Narkotykowych
na 2012 rok

Kędzierzyn - Koźle

Wprowadzenie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych został opracowany na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26.10.1982r., ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29.07.2005r., ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29.07.2005r., Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016 oraz w oparciu o diagnozę problematyki uzależnień i przemocy domowej na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle, stanowiącą **załącznik nr 1** do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych.

Gminny Program wynika również z „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009 – 2015” przyjętej Uchwałą Nr XLV/516/09 Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle z dnia 09.09.2009r.

Gminny Program realizowany będzie również w oparciu o ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990r., o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009r., o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003r., o działalności leczniczej z dnia 15 kwietnia 2011r., o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004r. oraz inne ustawy i przepisy prawne właściwe dla realizacji Programu.

Rozdział I. Priorytety i cele oraz zadania Programu.

Zadaniem Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych jest prowadzenie szeroko rozumianych działań profilaktycznych, ograniczanie problemów wynikających z nadużywania alkoholu, uzależnienia od alkoholu i narkotyków, jak również przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, wykluczeniu społecznemu oraz wspomaganie reintegracji społecznej i zawodowej. Na podstawie obowiązujących przepisów prawnych określonych w punkcie I Gminnego Programu (ze szczególnym uwzględnieniem art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26.10.1982r., art. 10 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29.07.2005r.) oraz diagnozy problematyki uzależnień i przemocy domowej na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle, stanowiącej załącznik nr 1 do Gminnego Programu określono priorytetowe kierunki działań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problematyki uzależnień.

Za priorytety w działaniach profilaktycznych Gminy uznaje się:

I. Zwiększanie jakości i dostępności programów profilaktycznych oraz utrwalanie postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży.

cele szczegółowe:

1. Poszerzanie oferty realizowanych programów, posiadających rekomendacje;
2. Promowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych, jako alternatywnej formy spędzania czasu wolnego;
3. Poszerzanie wiedzy społeczności lokalnej ukierunkowanej na zwrócenie uwagi na problem spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie;
4. Poszerzanie wiedzy rodziców w zakresie ich kompetencji wychowawczych w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci;
5. Poszerzanie wiedzy osób zajmujących się profilaktyką na temat szkodliwości alkoholu oraz obowiązujących przepisów prawnych;

Wskaźniki:

1. Liczba rekomendowanych programów profilaktycznych w ramach Gminnego Programu.
2. Ocena wiedzy w przedmiotowym zakresie przez odbiorców działań (społeczność lokalną, rodziców, sprzedawców napojów alkoholowych).
3. Zmiana postaw społeczności lokalnej, rodziców, sprzedawców napojów alkoholowych wobec substancji psychoaktywnych.

Zadania:

1. Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych;
2. Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych;
3. Prowadzenie kampanii edukacyjnych skierowanych do młodzieży oraz do dorosłych mieszkańców mających na celu zwrócenie uwagi na problem spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie;
4. Szkolenie rodziców w zakresie ich kompetencji wychowawczych w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci;
5. a) Szkolenie osób zajmujących się profilaktyką na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych oraz obowiązujących przepisów prawnych;
b) Prowadzenie różnych cyklicznych działań profilaktycznych (np. Miniolimpiada dla dzieci i młodzieży, Happening Profilaktyczny, Turniej/Przegląd Profilaktyczny Szkół Gimnazjalnych o tematyce profilaktycznej, Konferencja Profilaktyczna itp.).

II. Pomoc dzieciom i członkom rodzin z problemem uzależnień oraz przemocy domowej.

cele szczegółowe:

1. Stwarzanie warunków do prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym i dotkniętych przemocą domową, wyrównywanie ich szans oraz zwiększanie dostępności do pomocy socjoterapeutycznej i psychologicznej;
2. Stwarzanie możliwości wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym i dotkniętych przemocą domową;
3. Zwiększanie kompetencji osób pomagających dzieciom i pracujących z rodzinami dotkniętymi problemem uzależnień oraz przemocą domową;
4. Poprawa funkcjonowania dorosłych członków rodzin osób uzależnionych oraz pijących szkodliwie i ryzykownie;

Wskaźniki:

1. Dostępność do placówek pomocowych, w tym do pomocy socjoterapeutycznej i psychologicznej dla dzieci i młodzieży.
2. Ocena kompetencji własnych osób pracujących z rodzinami dotkniętymi problemem uzależnień oraz przemocą domową
3. Ocena oferty pomocowej przez dorosłych członków rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i narkotykowym.

Zadania:

1. Wspieranie istniejących świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych;
2. Organizowanie spotkań integracyjnych dla podopiecznych świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych;
3. Organizacja kolonii letnich z programem profilaktycznym (alkohol, narkotyki, przemoc) dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy;
4. Szkolenie osób zajmujących się pomocą dzieciom oraz rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym, narkotykowym oraz przemocą domową;
5. a) Prowadzenie punktów informacyjno – konsultacyjnych;
b) Zajęcia edukacyjne i grupy wsparcia dotyczące szkodliwości substancji psychoaktywnych, kierunków działań skierowanych na bardziej efektywną

profilaktykę oraz pomoc dzieciom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym i narkotykowym oraz przemocą domową;

- c) Wspieranie zatrudnienia socjalnego, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych lub innych form aktywizacji zawodowej dla członków klubów integracji społecznej.

III. Ograniczanie szkód zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki) oraz doświadczania lub stosowanie przemocy.

cele szczegółowe:

1. Zwiększanie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, osób współuzależnionych oraz sprawców i ofiar przemocy domowej;
2. Zwiększanie wiedzy na temat szkód zdrowotnych wynikających z picia szkodliwego i uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz na temat przemocy w rodzinie, jak również wspieranie instytucji z terenu Gminy zajmujących się problematyką uzależnień, w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

Wskaźniki:

1. Ocena oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, osób współuzależnionych oraz sprawców i ofiar przemocy domowej.
2. Ocena wiedzy na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, wzorów używania przez adresatów działań.

Zadania:

1. a) Dofinansowywanie prowadzonych programów terapeutycznych i edukacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, osób współuzależnionych oraz sprawców i ofiar przemocy domowej;
 - b) Szkolenie specjalistów terapii uzależnień i instruktorów terapii uzależnień;
 - c) Szkolenie osób pracujących z osobami stosującymi przemoc oraz doświadczającymi przemocy;
2. a) Prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących działania alkoholu i ryzyka szkód;
 - b) Szkolenie lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania picia szkodliwego i podejmowania interwencji;
 - c) Wspieranie instytucji z terenu Gminy w zakresie zakupu drobnego wyposażenia np. alkomatów lub narkotestów;

- d) Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- e) Prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie.

IV. Zmniejszanie dostępności do napojów alkoholowych.

cele szczegółowe:

1. Ograniczanie dostępności do napojów alkoholowych poprzez określanie limitu punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz wprowadzenia zakazu sprzedaży, podawania, spożywania oraz wnoszenia napojów alkoholowych w niektórych miejscach i obiektach na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle ze względu na ich charakter (w odrębnych Uchwałach Rady Miasta);
2. Monitorowanie sprzedaży alkoholu na terenie Gminy;

Wskaźniki:

1. Ocena dostępności do napojów alkoholowych poprzez stosunek liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych w stosunku do maksymalnej liczby punktów sprzedaży określonych w uchwale Rady Miasta Kędzierzyn – Koźle.
2. Ocena stanu na terenie gminy w zakresie dostępności napojów alkoholowych dla osób nieletnich.

Zadania:

1. Opiniowanie wniosków, projektów uchwał oraz przygotowywanie projektów Uchwał Rady Miasta w przedmiotowym zakresie;
2. a) Sprawowanie kontroli w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- b) Prowadzenie badań dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych np. pod kątem sprzedaży alkoholu nieletnim;
- c) Szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych pod kątem obowiązujących przepisów prawnych, jak również sprzedaży alkoholu nieletnim.

W zakresie realizacji **Priorytetu IV** podejmowana będzie współpraca z Komendą Powiatową Policji, Wydziałem Działalności Gospodarczej oraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Strażą Miejską i z Inspekcją Handlową, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom **nieletnim** oraz **nietrzeźwym** oraz przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi, w tym zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych

przeznaczonych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży oraz przeprowadzania kontroli w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

V. W celu prowadzenia skutecznych działań w ramach Gminnego Programu konieczne jest przygotowywanie rzetelnej diagnozy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych na terenie Gminy, a co za tym idzie niezbędne jest cykliczne prowadzenie badań społecznych na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, wzorów używania, kierunków działań skierowanych na bardziej efektywną profilaktykę oraz pomoc dzieciom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym i narkotykowym oraz przemocą domową.

Osiągnięcie określonych powyżej celów możliwe będzie poprzez realizację szczegółowo określonych powyżej zadań w trybie określonym **w załączniku nr 2** do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych przy udziale wskazanych tam realizatorów. Działania te kierowane są do całej społeczności lokalnej. Istotnym elementem Gminnego Programu ujmującym zakres priorytetów jest dofinansowanie działalności świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo – socjoterapeutycznych, których standard został określony **w załączniku nr 3** do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych.

Rozdział II. Realizatorzy i współrealizatorzy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych:

1. Wydział Polityki Mieszkaniowej, Spraw Socjalnych i Zdrowia Urzędu Miasta w zakresie koordynacji niniejszego Programu,
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie - Koźlu w zakresie integracji społecznej,
3. Wydział Oświaty i Kultury Urzędu Miasta, w zakresie informacji edukacji młodzieży szkolnej,
4. Wydział Działalności Gospodarczej w zakresie wydawania i cofania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz kontroli przestrzegania zasad korzystania z tych zezwoleń,
5. Jednostki organizacyjne Gminy,
6. Straż Miejska,
7. Komenda Powiatowa Policji w Kędzierzynie – Koźlu,
8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
9. Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
10. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

11. Określone zadania mogą być realizowane we współpracy z podmiotami nie zaliczonymi do sektora finansów publicznych (stowarzyszenia i fundacje).

Rozdział III. Środki na realizację Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych oraz zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Środki finansowe na realizację Gminnego Programu, pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wnoszonych przez prowadzące tę sprzedaż podmioty gospodarcze, określa uchwała budżetowa na rok 2012.

2. Ustala się wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w posiedzeniach komisji w wysokości **20% minimalnego wynagrodzenia** za pracę należnego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, ustalonego wg. odrębnych przepisów. Liczba posiedzeń Komisji w danym miesiącu wyniesie nie więcej niż trzy. Wynagrodzenie za dany miesiąc ustalone j. w. z uwzględnieniem stawki minimalnego wynagrodzenia obowiązującej w tym miesiącu, wypłacane będzie w następnym miesiącu.

DIAGNOZA do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2012

Diagnoza dokonana została na podstawie danych uzyskanych z jednostek i organizacji zajmujących się problematyką uzależnień na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle takich jak np. Komenda Powiatowa Policji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, zakłady opieki zdrowotnej oraz Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jak również w oparciu o przeprowadzone na przełomie miesiąca listopada i grudnia 2008 roku badanie społeczne wśród dzieci i młodzieży ze szkół z terenu Kędzierzyna – Koźla i przeprowadzone w miesiącu grudniu 2008 roku szacowanie liczby problemowych użytkowników narkotyków w Kędzierzynie - Koźlu.

Komenda Powiatowa Policji w Kędzierzynie - Koźlu odnotowała następujące interwencje:

I. Procedura „Niebieska Karta” /na terenie powiatu/:

	I półrocze 2009	I półrocze 2010	I półrocze 2011
ilość przeprowadzonych interwencji domowych	647	1093	101
- w tym dotyczących procedury	135 (na terenie miasta 114)	168 (na terenie miasta 124)	90 (na terenie miasta 66)
ilość sprawców przemocy domowej	135	168	53
- w tym kobiety	5	10	2
- w tym mężczyźni	130	157	51
- w tym osoby nieletnie	0	1	0
ilość sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	107	88	56
- w tym kobiety	0	4	2
ilość sprawców przemocy domowej zatrzymanych w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych KPP	57	69	53
- w tym kobiety	0	3	2

II. Wykroczenia porządkowe:

	I półrocze 2009	I półrocze 2010	I półrocze 2011
ilość ujawnionych wykroczeń porządkowych	2096¹	149	1234
- w tym art. 43 ust 1 i 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości	910	103	597
- ukarano mandatami	b.d.	9	263
- skierowano do sądu	b.d.	79	15
- w tym skierowanych do Sądu Grodzkiego celem rozpatrzenia	b.d.	87	37

¹ - tak duża liczba wynika z prowadzonych przez KPP akcji np. „Pieszcy”;

III. Policyjny Telefon Zaufania 483-87-88:

	I półrocze 2009	I półrocze 2010	I półrocze 2011
ilość zgłoszeń w tym:	20	11	7
informacji dot. przestępstw	2	1	0
informacji dot. naruszeń porządku prawnego	2	1	0
informacji dot. nieletnich	2	2	0
udzielonych informacji dot. sytuacji prawnych, porad konsultacji	15	3	3
informacji dot. przemocy domowej	4	1	2
informacji dot. osób uzależnionych od alkoholu	3	1	1
informacji dot. osób używających środków narkotykowych	0	2	0
Informacja dot. kontaktu do dzielnicowego	0	0	1

Zgodnie z informacją przekazaną przez **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kędzierzynie – Koźlu:**

Liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą MOPS	2009	2010	I półrocze 2011
- liczba osób w tych rodzinach	563	444	454
- w tym nieletnich	b.d.	92	61

Rodziny te korzystają z następujących form pomocy, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r.:

- zasiłki celowe (na zakup odzieży, opału, na żywność w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”),
- zasiłki okresowe (z tytułu bezrobocia, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności),
- dożywianie dzieci w świetlicach socjoterapeutycznych i środowiskowo-socjoterapeutycznych (w 2009 roku 149 dzieci, w 2010r. 136 dzieci, w I półroczu 2011r. 100 dzieci),
- praca socjalna świadczona przez pracowników socjalnych oraz poradnictwo specjalistyczne Psychologicznego Punktu Pomocy Rodzinie (specjalista z zakresu psychologii, specjalista terapii uzależnień i specjalista pracy z rodziną),
- usługi jadłodajni w Domach Dziennego Pobytu przy MOPS (w 2009r. 197 osób, w 2010r. 156 osób, w I półroczu 2011r. 139 osób).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2009 roku objął specjalistyczną pomocą z zakresu problematyki uzależnień 189 osób, w 2010 roku 233 osoby, a w I półroczu 2011r. 83 osoby z problemem alkoholowym. Obecnie prowadzone są trzy grupy psychoedukacyjne, których celem jest dostarczenie wiedzy o chorobie alkoholowej, wspieranie klientów w utrzymywaniu abstynencji alkoholowej, mobilizowanie do podejmowania leczenia odwykowego, organizowanie czasu wolnego, promowanie trzeźwego stylu życia, zapobieganie zachowaniom agresywnym, włączanie do programów aktywizacji zawodowej, odbudowa umiejętności życia w społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych, w tym nawiązywania poprawnych kontaktów interpersonalnych. Przeciętnie w jednym spotkaniu uczestniczy ok. 10 osób.

Rodzaje udzielanej pomocy specjalistycznej	2009	2010	I półrocze 2011
Porady i konsultacje	2759	2366	1082
Spotkania indywidualne	365	97	43
Spotkania grupowe	119	127	72
Skierowanie na leczenie odwykowe	6	6	7
Interwencje w środowisku	1088	292	181

Osoby utrzymujące abstynencję alkoholową są włączane do programu aktywizacji zawodowej w ramach Klubu Integracji Społecznej a osoby bezdomne utrzymujące abstynencję mają możliwość korzystania z „Programu wychodzenia z bezdomności”.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Is-med” w Kędzierzynie – Koźlu w ramach Poradni dla osób Uzależnionych i Współuzależnionych,, w roku 2011 (w okresie styczeń – sierpień 2011r.) prowadził terapie indywidualne i grupowe dla osób dorosłych w zakresie uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu:

- liczba osób objętych leczeniem w Poradni – 42, w tym po raz pierwszy 14 osób
- liczba osób uzależnionych 25 objętych leczeniem,
 - w tym kobiety 6,
 - w tym po raz pierwszy 11,
- liczba osób współuzależnionych objętych leczeniem – 7,
- liczba osób skierowanych na leczenie szpitalne – 0,
- liczba porad telefonicznych – 10,
- liczba osób przebadanych alkomatem – 5,
- średnia liczba osób uczestniczących w zajęciach grupowych:
 - grupa destrukcji 5-12 osób,
 - grupa psycho-edukacyjna 5-12 osób,
 - grupa dla współuzależnionych 6-7 osób.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SENSIMED” w Kędzierzynie – Koźlu w ramach Poradni Odwykowej w roku 2011 (do 30.09.2011r.) objął leczeniem w zakresie uzależnień:

- osoby objęte leczeniem w zakresie uzależnień – 417 osób, w tym po raz pierwszy – 145 osób,
- liczba osób uzależnionych 364, w tym kobiety 58,
- liczba przyjętych osób z problemem alkoholowym – 364 osoby, w tym po raz pierwszy – 12 osób,
- liczba osób współuzależnionych – 53, w tym po raz pierwszy 23 osoby

Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „B-med” w Kędzierzynie – Koźlu w ramach Poradni Uzależnień i Współuzależnień, w ramach kontraktu z NFZ, w roku 2011 (do dnia 23.09.2011r.) prowadził terapie indywidualne i grupowe dla osób dorosłych w zakresie uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu i narkotyków:

- liczba osób uzależnionych 1400 objętych leczeniem,
- liczba osób współuzależnionych objętych leczeniem – 700,
- liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem po raz pierwszy 130 osób, w tym 75 kobiet,
- ogółem przyjętych osób z problemem alkoholowym – 30, w tym po raz pierwszy – 6,
- ogółem przyjętych z problemem narkotykowym, w tym po raz pierwszy – 4,
- liczba osób skierowanych na leczenie szpitalne – 12,
- liczba porad telefonicznych – 50,

- liczba osób przebadanych alkomatem – 40,
- średnia liczba osób uczestniczących w zajęciach grupowych (psychoedukacyjna, faza intensywna, pogłębiona) – 8.

Od stycznia 2011 roku uruchomiony został przy Poradni Uzależnień Oddział Dzienny z którego w badanym okresie skorzystało 40 osób uzależnionych.

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2009 ¹	2010 ¹	2011 (do 30.09.2011r) ¹
Liczba posiedzeń	38	37	29
- ilość rozpatrzonych spraw ²	232	194	180
- liczba wysłuchanych osób	1061	860	789
Zakończenie spraw:	241³	177³	149³
- umorzenie	80	50	62
- zawieszenie	75	53	49
- przekazanie akt do sądu	86	74	38
Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	76	115	86
- pozytywnie	70	99	72
- negatywnie	0	0	1
- jednorazowe	6	16	13

¹ – Komisja spotyka się trzy razy w miesiącu,

² – każda sprawa jest przez Komisję rozpatrywana kilkakrotnie

³ – niektóre sprawy są kilkakrotnie zawieszane

W miesiącu październiku 2011r. zlecono **PENTOR Research International SA** przeprowadzenie badania społecznego dot. diagnozy używania przez uczniów klas VI szkół podstawowych, klas II szkół gimnazjalnych i klas II szkół ponadgimnazjalnych alkoholu, narkotyków oraz nikotyny, jak również doświadczania przemocy domowej przez tych uczniów wraz z analiza porównawczą z wynikami badań przeprowadzonych w roku 2005 i w roku 2008 oraz wynikami badań ogólnopolskich, jednakże wyniki badania będą znane dopiero po 10.12.2011r. Ostatnie badanie społeczne **w zakresie problemów uzależnień od środków psychoaktywnych, tj. alkoholu, nikotyny i narkotyków wśród dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia z terenu Gminy Kędzierzyn-Koźle** wraz z analizą porównawczą badań przeprowadzonych w roku 2005 dot. tej samej problematyki zostało przeprowadzone na przełomie miesiąca listopada i grudnia 2008 roku, również na próbie 1000 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z miasta Kędzierzyn-Koźle.

W wyniku przeprowadzonych w 2008 roku badań społecznych można wywnioskować, że w porównaniu do roku 2005 zdecydowanie mniej uczniów szkół podstawowych ma za sobą inicjację alkoholową, w szkołach gimnazjalnych również zanotowano niewielki spadek ilości uczniów mających za sobą pierwszy kontakt z alkoholem, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych stwierdzić można niewielki wzrost ilości takich uczniów. W zakresie nikotyny można stwierdzić, że nastąpił spadek ilości uczniów palących papierosy. W przypadku zjawiska używania narkotyków zanotowano spadek ilości uczniów, którzy przyznają się do prób w tym zakresie. Należy tu zwrócić uwagę, że dane te oparte są na deklaracjach osób biorących udział w badaniu, natomiast nie ma możliwości stwierdzenia czy deklaracje te pokrywają się ze stanem faktycznym. Jeżeli przyjmie się założenie, że ze względu na anonimowość badań stan ten jest zgodny ze stanem faktycznym to można stwierdzić, że nastąpiła zdecydowana poprawa.

Z uzyskanych informacji można wywnioskować, że finansowanie przez Urząd Miasta terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, jest uzasadnione, podobnie jak prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych oraz środowiskowo – socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Świetlice te są miejscem, gdzie prowadzone są zajęcia socjoterapeutyczne, których zadaniem jest kształtowanie właściwych postaw wśród podopiecznych. W świetlicy prowadzone są także zajęcia sportowe dla podopiecznych. Dzieci przebywające w świetlicy mają również zapewniony posiłek. Wskazane jest także organizowanie wyjazdów wakacyjnych dla dzieci z terenu Gminy, podczas których prowadzone będą programy profilaktyczne (alkohol, nikotyna, narkotyki).

Upoważnieni przez Prezydenta Miasta Kędzierzyn – Koźle członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzą także kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych, ukierunkowane na sprzedaż napojów alkoholowych nieletnim. Na bieżąco wprowadzane są nowe formy kontroli, pozwalające na skrócenie procedury sprzedaży alkoholu nieletnim. Kontrole takie odbywają się w miejscach szczególnie uczęszczanych przez młodzież w godzinach wieczornych.

W roku 2008 Gmina przystąpiła do projektu prowadzonego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii w zakresie wdrażania monitoringu problematyki narkotyków i narkomanii na terenie Gminy. Raport taki został przez Gminę w 2009 roku opracowany. W roku bieżącym Zarządzeniem Prezydenta Miasta powołany został Zespół do spraw monitorowania problematyki narkotyków i narkomanii na terenie miasta Kędzierzyn – Koźle, a obecnie trwają prace nad opracowaniem raportu w przedmiotowym zakresie.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzić można, że na terenie Gminy **występują następujące problemy**, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2012:

1. Spożywanie alkoholu i narkotyków wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy.

Wprowadzone wyniki badań z 2008 roku pokazują, że obserwujemy trend spadkowy w zakresie używania substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży, jednakże w dalszym ciągu wyniki te nie są satysfakcjonujące. Ze względu na powyższe zasadnym jest dalsze prowadzenie działań w przedmiotowym zakresie, tym bardziej, że nadal zdarzają się punkty sprzedaży napojów alkoholowych, które nie przestrzegają prawa w zakresie sprzedaży alkoholu nieletnim. W związku z brakiem wyników badań prowadzonych w roku 2011, w chwili sporządzania diagnozy do Gminnego Programu, nie ma możliwości jednoznacznego określenia sytuacji, nie mniej jednak należy kontynuować działania w tym kierunku.

2. Utrzymująca się dość wysoka liczba dzieci i pozostałych członków rodzin z problemem uzależnień, którzy potrzebują pomocy.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (wzrost liczby rodzin dotkniętych problemem alkoholowym objętych opieką) oraz z ilości spraw prowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (również odnotowuje się wzrost ilości prowadzonych spraw) wynika, że na terenie miasta jest dość liczna grupa rodzin dotkniętych problemem uzależnień, w których to rodzinach wychowują się dzieci, dlatego też konieczne jest prowadzenie różnych działań ukierunkowanych na pomoc członkom tych rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.

3. Zbyt mała oferta terapeutyczna skierowana do osób uzależnionych, współuzależnionych oraz dla ofiar i sprawców przemocy domowej.

Z informacji uzyskanych z zakładów opieki zdrowotnej prowadzących terapię dla osób uzależnionych wynika, że nie mają one zbyt obszernej oferty pomocowej i terapeutycznej. Na terenie miasta od 2009 roku nie funkcjonuje również punkt konsultacyjny dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu (brak ofert na jego prowadzenie). W roku 2009 - 2011 Gmina Kędzierzyn – Koźle nie finansowała zajęć terapeutycznych z zakresu uzależnień, ponieważ w odpowiedzi na ogłaszane w 2009 i 2010 roku otwarte konkursy ofert nie wpłynęła żadna oferta w przedmiotowym zakresie, natomiast w roku 2011 wprawdzie jeden z zakładów odpowiedział na ogłoszony przez Gminę konkurs ofert, jednakże ze względu na zmianę przepisów prawnych niemożliwe było kontynuowanie procedury konkursowej, w związku z czym konkurs został unieważniony. Na drugie ogłoszenie przygotowane przez Gminę nie wpłynęła żadna oferta. Ze względu na powyższe zdecydowano się na wprowadzenie w 2009 roku do Gminnego Programu zadania z zakresu prowadzenia grupy informacyjno – edukacyjnej oraz grupy wsparcia dla osób z rodzin używających środków psychoaktywnych, które są prowadzone przez Stowarzyszenie „IDEA” w Cisku. W roku 2010 wprowadzono do Programu grupy informacyjno – edukacyjnej w zakresie środków psychoaktywnych dla nieletnich i grupy informacyjno – edukacyjnej dla osób używających środków psychoaktywnych, jednakże w odpowiedzi na ogłoszony przez Gminę otwarty konkurs ofert nie wpłynęła żadna oferta. Ze względu na powyższe zasadnym wydaje się być dalsze podejmowanie prób w zakresie rozszerzenia oferty w przedmiotowym zakresie.

4. W związku z dość dużą dostępnością do napojów alkoholowych problemem jest sprzedaż napojów alkoholowych osobom nieletnim, jak również konieczność kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Z przeprowadzonych badań jasno wynika, że alkohol jest substancją dostępną dla osób niepełnoletnich, dlatego też w celu ograniczenia tego procederu konieczne jest dalsze podejmowanie działań przez Gminę (kontrole, badania itp.).

Załącznik Nr 2 do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2012.

Tryb realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na 2012r.

Sposób realizacji		Termin	Jednostka realizująca Gminy	Podmiot współpracujący
1	2	3	4	5
1.	Działania profilaktyczno – edukacyjne – ZADANIA: I.1. Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych; I.4. Szkolenie rodziców w zakresie ich kompetencji wychowawczych w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci; I.5.b. Prowadzenie różnych cyklicznych działań profilaktycznych (np. Miniolimpiada dla dzieci i młodzieży, Przegląd Szkolnych Form Profilaktycznych, Konferencja Profilaktyczna itp.).	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia, Wydział Oświaty i Wychowania,	Realizatorzy programów, kampanii oraz spektakli teatralnych i profilaktycznych, jednostki organizacyjne Gminy, i inne
2.	Współpraca ze środkami masowego przekazu w zakresie promowania modelu „trzeźwego i wolnego od narkotyków życia”, prowadzenia społecznych kampanii informacyjnych dla mieszkańców miasta oraz ogłaszania informacji o otwartych konkursach ofert – ZADANIA: I.3 - Prowadzenie kampanii edukacyjnych skierowanych do młodzieży oraz do dorosłych mieszkańców mających na celu zwrócenie uwagi na problem spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie; III.2.a. Prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących działania alkoholu i ryzyka szkód; III.2.e. Prowadzenie kampanii edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie.	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia, Wydział Promocji Miasta, Kultury i Sportu, Asystent ds. informacji publicznej	Środki masowego przekazu, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i inne
3.	Szkolenia, konferencje i sympozja z zakresu uzależnień od alkoholu, narkotyków i przemocy oraz przestrzegania przedmiotowych przepisów prawnych – ZADANIA: I.5.a. Szkolenie osób zajmujących się profilaktyką na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych oraz obowiązujących przepisów prawnych; II.4. Szkolenie osób zajmujących się pomocą dzieciom oraz rodzinom	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Urząd Miasta i inne

	dotkniętym problemem alkoholowym, narkotykowym oraz przemocą domową. III.1.b. Szkolenie specjalistów terapii uzależnień i instruktorów terapii uzależnień; III.1.c. Szkolenie osób pracujących z osobami stosującymi przemoc oraz doświadczającymi przemocy; III.2.b. Szkolenie lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania picia szkodliwego i podejmowania interwencji; IV.2.c. Szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych pod kątem obowiązujących przepisów, jak również sprzedaży alkoholu nieletnim.			
4.	Zwiększanie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz sprawców i ofiar przemocy – ZADANIA: III.1.a. Dofinansowywanie prowadzonych programów terapeutycznych i edukacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, osób współuzależnionych oraz sprawców i ofiar przemocy domowej;	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Zakłady opieki zdrowotnej
5.	ZADANIE: II.5.c. Wspierania zatrudnienia socjalnego, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych lub innych form aktywizacji zawodowej dla członków klubów integracji społecznej.	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
6.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi – ZADANIA: I.1. Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych; II.1. Wspieranie istniejących świetlic socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych; II.2. Organizowanie spotkań integracyjnych dla podopiecznych świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych; II.5.a. Prowadzenie punktów informacyjno – konsultacyjnych. II.5.b. Zadania edukacyjne i grupy wsparcia dotyczące szkodliwości substancji psychoaktywnych, kierunków działań skierowanych na bardziej efektywną profilaktykę oraz pomoc dzieciom i rodzinom	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Organizacje pozarządowe, Stowarzyszenia

	dotkniętym problemem alkoholowym i narkotykowym oraz przemocą domową;			
7.	Finansowanie wydatków związanych z realizacją pozalekcyjnych zajęć sportowych –ZADANIA: I.2. Prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Zarząd Oświaty i Wychowania, Publiczne Szkoły Podstawowe, Publiczne Gimnazja, Zespoły Szkół Miejskich, Organizacje pozarządowe, Stowarzyszenia, Jednostki Organizacyjne Gminy
8.	Kontynuowanie działalności świetlic środowiskowo - socjoterapeutycznych - ZADANIE II.1. Wspieranie istniejących świetlic środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych; (w Publicznych Szkołach Podstawowych Nr 6, 11, 12, 16, 18, Zespołach Szkół Miejskich Nr 2, 3 oraz tworzenie w szkołach gimnazjalnych klubów o profilu środowiskowo - socjoterapeutycznym pracujących pod zarządem dyrekcji szkół oraz organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych w świetlicach środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubach o profilu środowiskowo – socjoterapeutycznym) II.2. Organizowanie spotkań integracyjnych dla podopiecznych świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowo – socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych;	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia, Wydział Oświaty i Wychowania	Zarząd Oświaty i Wychowania, Publiczne Szkoły Podstawowe, Publiczne Gimnazja, Zespoły Szkół Miejskich
9.	1. Kontynuowanie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 2. Współpraca z jednostkami zajmującymi się leczeniem odwykowym, wymiarem sprawiedliwości, policją 3. Orzeczenia biegłych – ZADANIA: III.2.c. Wspieranie instytucji z terenu Gminy w zakresie zakupu drobnego wyposażenia np. alkomatów lub narkotestów; III.2.d. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2012r. Na bieżąco	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Sąd, KPP, Biegli sądowi, Zakłady opieki zdrowotnej, inne
10.	ZADANIE: II.3. Organizacja kolonii letnich z programem profilaktycznym	Lipiec- sierpień 2012r.	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia,	Biura turystyczne, Agencje Turystyczno - Usługowe,

	(alkohol, narkotyki, przemoc) dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy;		Wydział Zamówień Publicznych	Organizacje pozarządowe o statusie pożytku publicznego
11.	<p>Zadania związane z diagnozą problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie na terenie Gminy Kędzierzyn – Koźle – ZADANIA:</p> <p>V. Prowadzenie badań społecznych na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, wzorów używania, kierunków działań skierowanych na bardziej efektywną profilaktykę oraz pomoc dzieciom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym i narkotykowym oraz przemocą domową.</p> <p>IV.2.b. Prowadzenie badań dotyczących sprzedaży napojów alkoholowych np. pod kątem sprzedaży alkoholu nieletnim.</p>	2012r.	Wydział Polityki Mieszkaniowej Spraw Socjalnych i Zdrowia	Agencje Badawczo – Informacyjne, Instytuty Badań oraz inni realizatorzy
12.	<p>Zmniejszanie dostępności do napojów alkoholowych - ZADANIE:</p> <p>IV.1. Opiniowanie wniosków, projektów uchwał oraz przygotowywanie projektów Uchwał Rady Miasta w przedmiotowym zakresie</p> <p>IV.2.a. Sprawowanie kontroli w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;</p>	2012r. Na bieżąco	Zgodnie z art. 12 i 18 ust. 8 ustawy z dnia 26.10.1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70 poz. 473 z późn. zm.)	Wydział Działalności Gospodarczej, Straż Miejska, Komenda Powiatowa Policji

Standard światlicy środowiskowo - socjoterapeutycznej i socjoterapeutycznej

Świetlica środowiskowo- socjoterapeutyczna i socjoterapeutyczna jest alternatywną formą opieki nad dzieckiem w wieku szkolnym (szkoła podstawowa i gimnazjum) w jego najbliższym środowisku.

Cechą Świetlicy jest praca z dziećmi oraz rodzicami (opiekunami) wg założonego programu aktywizującego ich na rzecz własnego zdrowia i rozwoju. Świetlica współpracuje ze szkołą, ośrodkiem pomocy społecznej i innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Program i metody pracy Świetlicy dostosowane są do zróżnicowanych potrzeb dzieci i rodziców.

Cele realizowane w Świetlicach:

Celem pracy Świetlicy jest oddziaływanie psychologiczno - pedagogiczne w stosunku do dzieci, a tym samym wyrównywanie szans na odpowiedzialne życie w społeczeństwie obywatelskim, a w szczególności:

- a) łagodzenie niedostatku wychowawczego w rodzinie i eliminowanie zaburzeń zachowania,
- b) odtworzenie naturalnej odpowiedzialności rodziny za los dziecka,
- c) promocja zdrowego stylu życia wśród dzieci i rodziców,
- d) wyrównywanie zaległości w nauce,
- e) rozwój zainteresowań i uzdolnień własnych,
- f) dożywianie dzieci .

Warunki organizacyjne:

1. Warunki lokalowe:

- a) co najmniej dwa niezależne pomieszczenia :
 - sala do zajęć wyrównawczych,
 - sala do zajęć socjoterapii grupowej, indywidualnej i rodzinnej,
- b) kuchenka lub przystosowany aneks kuchenny z możliwością przygotowywania prostych posiłków,
- c) sanitariaty.

2. Podstawowe wyposażenie placówki, aby mogła spełniać funkcje Świetlicy:

- a) stoliki, krzesła, sprzęt audiowizualny,
- b) zestaw komputerowy z oprogramowaniem edukacyjnym,
- c) materace do prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych,
- d) elementarny sprzęt sportowy do prowadzenia zajęć rekreacyjno - sportowych.

3. Dni i godziny pracy:

Świetlica powinna być czynna nie mniej niż:

- a) Środowiskowo-socjoterapeutyczna od poniedziałku do piątku - cztery godziny dziennie (40 godzin tygodniowo, w tym 8 godzin zajęć socjoterapeutycznych), za wyjątkiem okresu lipca – sierpnia, kiedy dopuszcza się pracę świetlicy w wymiarze 8 godzin dziennie, jednakże liczba godzin tygodniowo nie może przekroczyć 48, w tym 8 godzin socjoterapii.

- b) Socjoterapeutyczna od poniedziałku do soboty - cztery godziny dziennie (48 godzin tygodniowo, w tym 12 godzin zajęć socjoterapeutycznych), za wyjątkiem okresu lipca – sierpnia, kiedy dopuszcza się pracę świetlicy w wymiarze 8 godzin dziennie, jednakże liczba godzin tygodniowo nie może przekroczyć 56, w tym 12 godzin socjoterapii.
- c) 11 miesięcy w roku.

4. Kadra merytoryczna Świetlicy:

Świetlica powinna zatrudniać:

- a) nauczycieli, wychowawców do prowadzenia zajęć wyrównawczych z indywidualizacją nauczania,
- b) socjoterapeutów do prowadzenia grupowych zajęć socjoterapeutycznych z młodzieżą, rodzicami (opiekunami),
- c) liczba zatrudnionych winna być uzależniona od liczebności dzieci w placówce.

Świetlica może również zatrudniać wolontariuszy na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

5. Kwalifikacja (nabór) dzieci do Świetlicy:

1. Do Świetlicy kierowane są dzieci z problemami wychowawczymi (problemami przystosowania) bez poważniejszych zaburzeń osobowości, pochodzące z rodzin zagrożonych chorobą alkoholową, narkotykową, nadużywających alkoholu oraz rodzin, w których panuje przemoc.

2. Podstawą do przyjęcia dziecka do Świetlicy jest skierowanie wystawione przez pedagoga szkolnego, poradnię psychologiczno - pedagogiczną i inne specjalistyczne placówki.

3. Skierowanie dziecka do Świetlicy powinno zawierać podstawowe informacje o przyczynach skierowania dziecka do placówki, sytuacji rodzinnej.

Powyższe informacje winny być podstawą do opracowania indywidualnego planu pracy z dzieckiem, a także bieżącego kontaktu ze szkołą macierzystą dziecka oraz rodziną.

6. Dokumentacja Świetlicy:

Świetlica powinna mieć opracowane następujące dokumenty:

1. Statut Świetlicy.
2. Harmonogram zajęć.
3. Roczny tematyczny plan pracy wychowawczej .
4. Roczny tematyczny plan pracy socjoterapeutycznej,
5. Roczny tematyczny plan pracy zajęć sportowych,
6. Program pracy z rodzicami.

Świetlica prowadzi dokumentację dotyczącą dziecka:

1. Kartę ewidencyjną dziecka.
2. Listy obecności.
3. Dziennik zajęć.
4. Indywidualną kartę pobytu dziecka w Świetlicy.
5. Indywidualny plan pracy z dzieckiem.